

Pred 2, 11 – zin in het leven 2

Votum/groet; GK 254; gebed; lezen Pred 2 / Matt 6, 25-34; Zoek eerst het koninkrijk van God (begin kicl); preek; GK 256 (einde kicl); ha met Ps 116: 1-4, 7-9; afsl ha met WK 334; gebed; collecte; LB 978; zegen + LB 415: 3

Bergschenhoek 1.10.2023

Hoe word ik gelukkig? dia

Volgens het World Happiness Report 2023 is Finland voor het zesde jaar op rij het gelukkigste land op aarde. Op plaats 2 staat Denemarken, op 3 IJsland, op 4 Israël – wat ik best apart vind – en wie vinden we op plaats nummer 5? Jawel: Nederland. Deze ranglijst is gebaseerd op wat de inwoners van het land zelf zeggen over hoe gelukkig ze zijn in hun eigen land, gebaseerd op hun eigen ervaringen. Het is dus subjectief.

Nederlanders voelen zich blijkbaar erg gelukkig. Daar zullen ze allerlei redenen voor hebben. Gezondheidszorg, welvaart, mogelijkheden tot ontplooiing, vrijheid, goede voorzieningen, noem maar op. Maar misschien ken je dat bekende liedje van René Froger, grote hit, een nummer dat graag wordt meegebruld: *‘Een eigen huis, een plek onder de zon, en altijd iemand in de buurt die van me houden kon, toch wou ik net iets vaker, iets vaker dat ik simpelweg gelukkig was’*.

Alles hebben, maar toch niet zo gelukkig als je wilt. Het gevoel dat er nog wat ontbreekt. Hoe kan dat toch? Dat brengt bij de vraag die Prediker stelt in zijn zoektocht naar ‘zin in het leven’: Hoe word ik gelukkig?

Ieder mens zoekt naar geluk dia

Is er zin in het leven? De eerste ervaringen van Prediker in Prediker 1 zijn niet positief. Het leven is vluchtig en fragiel. Er is weinig zin in te ontdekken. Dus zoekt hij verder. Waar vind ik zin in mijn leven? Laat ik op zoek gaan naar geluk, zegt hij. *‘Laat ik proberen de genoegens van het leven te smaken en te genieten van het goede’*.

En Prediker gaat tot het gaatje. Hij probeert alles uit. En het levert hem alle rijkdom en plezier op, die je je maar kunt wensen. Prediker vereenzelvigd zich met Salomo zonder

hem zelf te zijn. Niet voor niks. Salomo was legendarisch: de koning die bekend stond om zijn wijsheid, maar ook om zijn rijkdom. Net als Salomo heeft Prediker zich gebaad in rijkdom en genot.

De lijst is indrukwekkend. Waar zocht Prediker zijn geluk in? In plezier en vermaak: wijn, feesten, vrouwen. In amusement en entertainment. Hij zocht het in prestaties: grootse dingen heb ik ondernomen, prachtige paleizen gebouwd en schitterende tuinen aangelegd. In bezit en rijkdom: ik verzamelde een uitgebreide veestapel, stapelde goud en zilver op. Hij zocht het in macht en invloed. Ik had slaven en slavinnen in dienst die hem op een vingerknip gehoorzaamden.

Prediker staat niet ver af van ieder mens dan ook. Ieder mens zoekt geluk, zoekt naar een leven met voldoening, met levensvreugde. Een filosoof zei eens: *'Ieder mens heeft een gat in zijn hart dat gevuld wil worden'*. Blaise Pascal heette hij en hij bekeerde zich tijdens zijn leven tot het christelijk geloof. Geluk is de grote drijfveer in het menselijke leven. We doen allemaal mee aan *'the pursuit of happiness'*. Maar hoe worden we dan *'happy'*?

Dus is Prediker super actueel. In zijn verlangen naar geluk. Maar ook in de manier waarop hij gelukkig wil *worden*. Door er zelf hard voor te werken. Jij moet zelf jouw eigen honger naar geluk stillen. Jij bent zelf verantwoordelijk voor jouw levensgeluk. En zo werken we, zetten we ons in. Net als Prediker. Hij stortte zich in het leven op zoek naar zin in zijn bestaan.

En hij vond het, zou je zeggen. Prediker bereikte alles wat hij wilde. Hij leefde zijn droom, zouden we vandaag zeggen. Het leven ligt aan zijn voeten. Het is mij gelukt, zegt Prediker, *'ik heb mijn hart alle vreugde gegeven waar het naar verlangde'* (vs 10).

Mooi als dat lukt, vind je niet? Bereiken wat je altijd hebt gewild. Prediker keurt het niet af. Prediker zegt niet: het is slecht om te zoeken naar geluk, doe dat niet, blijf erbij weg. Misschien zou je dat verwachten. Maar Prediker komt niet met een moreel oordeel over de zoektocht. Zijn zoektocht was nodig om zin in het leven te ontdekken. Vers 3: *Ik wilde mij onderdompelen in de vrolijkheid van de wijn om te ontdekken wat een mens het beste doen kan*. Het was dwaasheid, zegt Prediker erbij, maar dat zegt hij pas achteraf. Hij zegt in ieder geval niet: ik had het nooit moeten doen...

Best gewaagd wat Prediker doet. Hij zoekt naar zin in het leven door zich helemaal in het leven te storten en alles uit te proberen wat deze wereld te bieden heeft. Misschien is het wel de enige manier om zin in het leven te vinden... Als je daarna maar goed en eerlijk kijkt naar wat het je oplevert. Zou jij hetzelfde doen als Prediker?

Maar wat levert het op? **dia**

Het is mij gelukt! Je zou een blije, uitgelaten Prediker verwachten. Ik heb eindelijk zin in het leven gevonden. Maar nee. Prediker staat er beteuterd en verloren bij. Hij heeft een bittere pil moeten slikken. Geen zin in het leven gevonden, ook al had hij alles wat zijn hartje begeerde.

Vers 11: Alles wat ik met keihard werken voor elkaar had gekregen – alleen maar lucht en leegte. ‘Vluchtig’ bedoelt Prediker daar altijd mee. Het lijkt heel wat, maar je hebt er niks aan. In Predikers woorden: *‘Het had geen enkel nut onder de zon’*. Leuk al dat plezier, maar het is voor even, daarna is het weg. Al die mooie dingen die ik heb opgebouwd: *‘Ik moet het achter laten voor mijn opvolger’*.

Een bittere pil... Prediker ontdekte toen al iets waar we vandaag nog steeds hard tegenaan lopen. Geluk is niet maakbaar. Hoe hard je ook werkt. Misschien ken je deze opsomming: ‘Met geld kun je een huis kopen, maar geen thuis. Een bed, maar geen slaap. Seks, maar geen liefde. Een verzekering, maar geen veiligheid’.

Eigenlijk is het tragisch. Je hebt alles, maar toch: *‘I can’t get no satisfaction’*. Hartstochtelijk gezongen door Mick Jagger van The Rolling Stones. En het was echt voor hem. Dat zei zijn gitarist Keith Richards eens in een interview: Mick heeft alles wat hij heeft, maar hij is nog steeds niet tevreden... Het is nooit genoeg. Onze honger wordt nooit gestild. Dat gat in ons hart lijkt vaak een bodemloze put. Als je iets moois hebt bereikt, wil je alleen nog meer. Of je ontdekt dat het nep is. *‘Eén keer trek je de conclusie, vriendschap is een illusie, een pakketje schroot met een dun laagje chroom’* – Henk Westbroek met zijn band Het Goede Doel.

Prediker zou zo met Henk Westbroek en Mick Jagger op het podium kunnen staan. Na het plezier komt de kater. Ik zag het allemaal, zegt hij, en *‘ik kreeg er een afkeer van’, vertwijfeling beving me’*. Een harde les, een pijnlijke ontdekking: plezier gevonden, maar geen geluk. Alles opgezogen, maar niet verzadigd geraakt...

Maar heb je daar Prediker voor nodig om je dat allemaal te vertellen? Iedereen weet het toch. Zeker als je christen bent. Dan prik je daar toch doorheen. Geluk zit hem niet in dingen – hè hè. Ik vraag me dat af. Heb jij dat dan nooit: Als ik maar nu die promotie maak, dat huis kan kopen, die auto aanschaffen, of die vakantie doen... Als mijn vader of mijn moeder mij maar eindelijk zou zien en waarderen wat ik doe... Als iedereen maar eens door zou hebben wat ik allemaal voor anderen doe... Geeft jou dat dan geen goed gevoel geven, voldoening, een ervaring van geluk?

Luister goed. Het is niet *erg* om naar al die dingen te verlangen. Prediker zegt niet: je mag niet gelukkig willen worden, het is niet belangrijk. Wat hij zegt is dit: je wordt niet gelukkig als jij denkt dat jouw inzet leidt tot jouw geluk. Geluk vind je nooit, als je werkt voor je geluk. Welke waarde geef jij aan wat je aan mooie dingen in je leven bereikt en presteert. Over die vraag moet je maar eens goed nadenken: Waar zit hem dat nou voor jou in, gelukkig zijn?

Geluk is in de hand van God **dia**

Nogal onthutsend, vind je niet? Alles hebben, maar toch niet gelukkig. Altijd meer nodig hebben. Nooit tevreden. Waar ging het mis?

Dit is het verhaal. Het begint bij God heeft die altijd het geluk van mensen voor ogen heeft gehad. Vanaf het allereerste begin. Hij maakte een prachtige wereld. Zette de mens daarop neer. Maak er wat moois van, zei Hij, we gaan het goed hebben, jullie en Ik. Maar het ging al snel kapot. Het ging kapot, op het moment dat de mens een hand uitstak naar een verboden vrucht, zo vertelt Genesis. Toen de mens naar zich toe ging trekken, toen hij ging graaien. Toen ging het fout. En wast toen is begonnen, gaat nog altijd door. Mensen gebruiken hun handen om geluk naar zich toe te trekken. Zoals dat kleine kind: Ikke zelf doen...

Dat is het probleem, zegt Prediker. De vinger op de zere plek. Levensvreugde, geluk – het is geen zaak van *nemen*, je kunt het alleen *krijgen*. Alleen God kan het geven. Prediker zegt dat in vers 24. Dat je genieten kunt, verzadigd raakt, levensvreugde vindt: *het is in de hand van God*. God geeft wijsheid, zegt hij even daarna in vers 26. En wijsheid is dat je door hebt hoe jij nooit gelukkig zult worden, als het jou niet wordt gegeven. Jij kunt

alleen maar ontvangen. Dat is wijsheid: leren ontvangen. Je handen gebruiken, niet om ermee te werken, maar om ermee te ontvangen.

Dat is de les van Prediker. Wij mensen, wij zoeken verkeerd. We hebben totaal de verkeerde aanpak gekozen. We zijn meegezogen in die oerfout van het begin. Dom en dwaas! We proberen te nemen, wat we alleen maar kunnen krijgen. We denken dat ons harde werken ons het geluk oplevert waar we naar zoeken. Maar het werkt dus niet. Tragisch inderdaad: al die inzet, maar waarvoor?

Het past bij Jezus, de Prediker van het Nieuwe Testament. Je kunt Hem naadloos naast Prediker neerleggen. Jullie maar met je zorgen, met je bezig zijn, met dat werken voor je levensgeluk... Hou es op! Ga werken voor het project van God, zijn koninkrijk en zijn gerechtigheid, stop met bouwen aan je eigen koninkrijkje. Als je dat doet, je zult zien: Die andere dingen krijg je er gewoon bij. En kijk es naar God: Hij zorgt allang voor je! Maar als je er niet naar kijkt, dan zie je het niet...

Het punt dat Prediker wil maken is dit: hoe hard je ook je best doet, jij kunt jezelf niet gelukkig maken. Het geheim van geluk: niet maakbaar, komt niet dankzij eigen inzet, is niet iets om te nemen, maar echt, geloof mij, alleen maar iets om te krijgen. Begin daar maar eens mee. Daar heb je je handen al vol aan. Dat ze echt open gaan. Dat je echt je eigen maakt: geluk is in de hand van God.

dia Er was iemand, een christelijke denker, Søren Kierkegaard, die zei: *'De deur van geluk gaat niet naar binnen open, zodat je er op los kan stormen en hem openbeuken. De deur van geluk die gaat alleen maar van binnen open'*.

Denk daar maar eens verder over na. Geluk ligt in de hand van God. Je kunt het alleen ontvangen. Wat helpt het jou in de vraag: Hoe word ik gelukkig?

Amen